

Viešoji konsultacija dėl medijų ir informacinio raštingumo ugdymo modelio Lietuvos viešosiose bibliotekose sukūrimo

2020 m. rugpjūčio mėn., Vilnius

KONTEKSTAS

Medijų ir informacinis raštingumas (MIR) yra viena iš itin svarbių 21-ojo amžiaus kompetencijų, kuriam yra priskiriami kritinio vertinimo, žiniasklaidos priemonių naudojimo, turinio kūrimo ir kiti su medijų naudojimu, suvokimu ir dalyvavimu medijų procese susiję gebėjimai. „Spinter“ 2017 m. atliktame Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo tyrime nustatyta, kad medijų ir informacinio raštingumo lygis Lietuvoje siekia 36,8 balo. OSIS tarptautinio MIR indekso duomenimis, Lietuva yra žemiau ES vidurkio – užima 17-ąją vietą. Nors šalyje yra įvairiausių iniciatyvų ir mokymų MIR tema, itin daug jų yra projektinės veiklos tipo, trumpalaikės ir neatspindinčios mokymosi visą gyvenimą principų. Šiandien vis dažniau kalbama apie šių įgūdžių sistemiško ir ilgalaikio ugdymo poreikį Lietuvoje.

Bibliotekų tinklas yra tankiausia infrastruktūrą ir aukščiausią prieinamumą turintis kultūros įstaigų tinklas Lietuvoje. Jį sudaro 2365 bibliotekos, iš kurių 1232 yra savivaldybių viešosios bibliotekos. Šių įstaigų geras geografinis prieinamumas ir aukštas visuomenės pasitikėjimas bibliotekos paslaugomis bei jos vaidmeniu skatinant bendruomenės kultūrinį gyvenimą atskleidžia bibliotekų potencialą tapti sistemiško MIR ugdymo proceso dalimi.

KONSULTACIJOS TIKSLAS

Konsultacijos tikslas – sulaukti tikslinių grupių pasiūlymų ir nuomonių dėl MIR ugdymo modelio Lietuvos bibliotekose, užtikrinant suinteresuotųjų šalių įsitraukimą į modelio kūrimo bei įgyvendinimo procesą bei įvertinti bibliotekų galimybes ir pasiruošimą dalyvauti MIR ugdymo procese.

VIEŠOSIOS POLITIKOS PRIORITETAS

- LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plane įtrauktas 5.3.2. Darbas „Visuomenės kritinio mąstymo ir atsparumo nacionalinėms grėsmėms stiprinimas, medijų ir informacinio raštingumo ugdymas“.
- Lietuvos kultūros strateginiame dokumente „Kultūra 2030“ iškeltas trečiasis tikslas: „Formuoti savo tapatumą, kuriančios visuomenės kritinį mąstymą ir pilietiškumą“.
- 2019 m. patvirtintoje Lietuvos kultūros politikos strategijoje trečiasis strategijos tikslas numato savo tapatumą kuriančios visuomenės kritinio mąstymo ir pilietiškumo formavimą. Šio tikslo pirmuoju uždaviniu siekiama stiprinti gyventojų ir institucijų atsparumą informacinėms grėsmėms, pilietinį aktyvumą ir žinias. Šioje strategijoje pažymima, kad šalies bibliotekos yra didžiausia valstybės informacinė infrastruktūra, užtikrinanti, kad visi Lietuvos gyventojai galėtų naudotis informaciniais šaltiniais ir paslaugomis, gautų kokybišką ir patikimą informaciją.

KONSULTACIJOS DALYVIAI

- Lietuvos viešųjų bibliotekų atstovai:
 - 60 savivaldybių viešųjų bibliotekų projektų vadovai ir metodininkai;
 - Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka;
 - Kauno apskrities viešoji biblioteka;
 - Klaipėdos apskrities I. Simonaitytės viešoji biblioteka;
 - Lietuvos aklyjų biblioteka;
 - Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka;
 - Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka;
 - Vilniaus apskrities A. Mickevičiaus viešoji biblioteka.

- Akademinės bendruomenės atstovai
 - Lietuvos karo akademija;
 - Vytauto Didžiojo universitetas;
 - Vilniaus universitetas.
- Nevyriausybių organizacijų atstovai
 - Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacija;
 - Lietuvos žurnalistų sąjunga;
 - Meno avilys;
 - Nacionalinis socialinės integracijos institutas;
 - Vilniaus politikos analizės institutas;
 - Žinių ekonomikos forumas;
 - Langas į ateitį.
- Viešojo sektoriaus atstovai:
 - LR Krašto apsaugos ministerija;
 - Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas;
- Kitos organizacijos:
 - Britų taryba.

KONSULTACIJOS METODAS

Viešajai konsultacijai atlikti buvo nuspręsta taikyti du skirtingus metodus. Siekiant išsiaiškinti, kiek ir kokių MIR veiklų bibliotekose yra įgyvendinama bei įvertinti bibliotekų potencialą bei poreikius MIR ugdymo srityje, rengėme viešųjų bibliotekų apklausą. Atsižvelgus į šios apklausos rezultatus, buvo suorganizuoti fokus grupių susitikimai-diskusijos su bibliotekų atstovais, tyrimus MIR srityje vykdančiomis akademinėmis institucijomis, viešosiomis įstaigomis bei nevyriausybiniomis organizacijomis, aktyviai vykdančiomis įvairias MIR veiklas. Šių susitikimų metu siekėme sulaukti pasiūlymų ir pastebėjimų dėl medijų ir informacinio raštingumo ugdymo galimybių Lietuvos viešosiose bibliotekose.

KONSULTACIJOS REZULTATAI

Viešųjų bibliotekų apklausos rezultatai:

- 97 proc. bibliotekų per pastaruosius 12 mėn. vykdė veiklas MIR srityje. Beveik visos šios bibliotekos veiklas vykdė kompiuterinio raštingumo mokymus (98 proc.) bei individualias konsultacijas šioje srityje (86 proc.). Medijų ir informacinio raštingumo veiklos kitose MIR ugdymo srityse yra organizuojamos rečiau – 30 proc. bibliotekų rengė MIR viešinimo kampanijas, 29 proc. orientavosi į kritinio mąstymo ugdymą, toks pats procentas bibliotekų rengė su turinio kūrimu susijusias veiklas. Toks veiklų paskirstymas rodo, kad bibliotekoje vyrauja būtent skaitmeninio raštingumo ugdymas dėl sukoncentruotų lėšų ir aiškių numatytų veiklos planų, kurių trūksta kitose MIR srityse.
- Pagrindiniai iššūkiai su kuriais susiduria bibliotekos organizuodamos MIR veiklas yra darbuotojų užimtumas (60 proc.), informacijos apie MIR trūkumas 43 proc., mažas bendruomenės susidomėjimas šia tema (40 proc.) bei finansinių išteklių trūkumas (37 proc.).
- Pagrindines paskatas galinčias padėti bibliotekoms aktyviau vykdyti MIR veiklas respondentai nurodė: bibliotekininkų apmokymas (75 proc.), finansinė parama (72 proc.), MIR specialistų konsultacijos (71 proc.) bei parengta metodologija (68 proc.).
- Tik penktadalis bibliotekų sutinka su teiginiu, kad joms būtų lengva rasti vietinių partnerių galinčių padėti organizuoti MIR veiklas. Didžioji dalis (55 proc.) respondentų teigė nei sutinkantys nei nesutinkantys su šiuo teiginiu. Toks neapsisprendimas dėl galimų partnerystės rasti rodo neišnaudotą potencialą kurti tvirtas partnerystes vietos bendruomenėse.

Pagrindinės viešųjų bibliotekų apklausos išvados:

- Bibliotekų tinklas turi potencialą tapti medijų ir informacinio raštingumo ugdymo centrais

vietos bendruomenėse, tačiau pagrindiniai iššūkiai yra finansinės ir metodinės medžiagos bei bendrų sutarimų šioje srityje trūkumas;

- Aktyvus bibliotekų įsitraukimas organizuojant skaitmeninio raštingumo mokymus gali tapti pagrindu įgyvendinant ir kitas MIR veiklas kritinio vertinimo bei turinio kūrimo srityse;
- Bibliotekinių kompetencijų kėlimas MIR srityje yra itin aktualus ne tik siekiant užtikrinti kokybiškos informacijos apie medijų naudojimą perdavimą, bet ir stiprinant bibliotekos kaip MIR ugdymo centro bendruomenėse vaidmenį.

Fokus grupių diskusijų rezultatai:

- Siekiant užtikrinti medijų edukacijos modelio kūrimą bei jo įgyvendinimą bibliotekose, diskusijos metu buvo akcentuota būtinybė turėti kompetencijų centrą, kuriame būtų kuriamos idėjos, žinios, atliekami tyrimai, vystomos metodologijos programos įgyvendinimui. Tokio centro vaidmenį galėtų atlikti Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka jau įgyvendinanti didžiąją dalį šių veiklų kitose bibliotekų veiklos srityse.
- Norint užtikrinti sklandų programos įgyvendinimą, svarbu užtikrinti ne trumpalaikį projektinį, o programinį finansavimą. Kartu su finansavimo klausimu yra svarbu apibrėžti ir aiškius rodiklius, kurie leistų pamatuoti įgyvendinamos programos efektyvumą.
- Bibliotekos MIR ugdymo srityje pirmiausia turėtų patenkinti poreikius tų visuomenės grupių, kurių nepadengia švietimo sistema – ypač pabrėžiamas poreikis ugdyti suaugusiuosius, senjorus ir kitas spec. poreikių turinčias tikslines grupes.
- Bibliotekos darbuotojas neturi tapti MIR srities ekspertu, tačiau bazinės žinios ir įgūdžiai yra būtini, siekiant užtikrinti tikslingą informacijos perdavimą apie medijų ir informacinį raštingumą, supažindinti suinteresuotus asmenis su MIR įgūdžiais bei informuoti apie būsimas MIR veiklas vietos bendruomenėje. Dėl šios priežasties yra labai svarbu ugdyti pačių bibliotekos darbuotojų kompetencijas MIR srityje.

Siūlymai:

Atsižvelgus į bibliotekų apklausos bei fokus grupių diskusijų rezultatus, išgirstus pasiūlymus bei pastabas dėl medijų ir informacinio raštingumo modelio kūrimo siūlome atsižvelgti į 3 pagrindines sritis:

- Įtraukti medijų ir informacinio raštingumo ugdymą į Lietuvos viešųjų bibliotekų tinklo ugdymo struktūrą;
- Išskirti pagrindines MIR ugdymo gaires, į kurias bibliotekos turėtų orientotis kurdamas MIR mokymo programas savo bibliotekose;
- Išskirti pagrindines MIR kompetencijas, kurios yra reikalingos bibliotekos darbuotojams organizuojant medijų ir informacinio raštingumo veiklas ir mokymus bei konsultuojant visuomenę MIR tema.

Taip pat siūlome užtikrinti, kad medijų edukacijos programai įgyvendinti Lietuvos viešosiose bibliotekose LR Kultūros ministerija užtikrintų programinį finansavimą bei atitinkamą konsultacinę paramą Lietuvos nacionalinei bibliotekai.

TOLIMESNI
ŽINGSNIAI

Viešosios konsultacijos rezultatai bus naudojami rengiant galutinį MIR ugdymo Lietuvos viešosiose bibliotekose modelį.

KONSULTACIJOS
VERTINIMAS

Viešosios konsultacijos metu išpildyti visi jos plane numatyti įgyvendinimo rodikliai:

- Surengtos 3 fokus grupių diskusijos skirtingomis temomis:
 - Dėl bibliotekų įsitraukimo į MIR veiklas struktūros;
 - Dėl MIR ugdymo turinio gairių;
 - Dėl žmogiškųjų ir informacinių išteklių telkimo modelio įgyvendinimui.
- Viso fokus grupių diskusijose dalyvavo 25 dalyvių;
- Bibliotekų apklausoje dalyvavo 65 bibliotekos. Visos 60 savivaldybių viešosios bibliotekos bei visos 5 apskričių viešosios bibliotekos.
- Užtikrintas tikslinių grupių reprezentavimas: kiekvienoje diskusijoje dalyvavo bibliotekų,

nevyriausybių organizacijų, viešojo sektoriaus atstovai bei MIR ekspertai.

- Gauti bent 2 pasiūlymai kiekvienoje diskusijoje.

IŠMOKTOS
VIEŠOSIOS
KONSULTACIJOS
VYKDYMO
PAMOKOS

Rengiant viešąsias konsultacijas yra svarbu įtraukti kuo daugiau suinteresuotųjų šalių ir jas informuoti apie konsultacijos rezultatus, kaip šie rezultatai bus panaudojami bei informuoti apie tolimesnę projekto, dėl kurio buvo atliekama viešoji konsultacija eigą.

ASMUO
KONTAKTAMS

Rūta Beinoriūtė | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | ruta.beinoriute@kurkl.lt

Greta Kundrotaitė | „Kurk Lietuvai“ projektų vadovė | greta.kundrotaite@kurkl.lt

2a. Tikslo ir uždavinių forma

<p>Nagrinėjama viešosios politikos problema</p>	
<p>Konsultacijos tikslas</p>	
<p>Konsultacijos uždaviniai</p>	
<p>Kaip rezultatai bus panaudojami?</p>	

3a. Tikslinių grupių sąrašo forma

Nr.	Atstovaujama visuomenės dalis	Tikslinė grupė / organizacija

6a. Konsultacijos komandos forma

Komandos narys	Asmuo	Atsakomybės
Konsultacijos lyderis		
Temos kuratoriai		
Komunikacijos specialistas		
Organizatorius		
Moderatorius		

7a. Veiklų vykdymo grafiko forma

Pirma savaitės diena	Kovas				Balandis				Gegužė				Birželis				Liepa				Rugpjūtis				Atsakingas			
	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17		24	31	
1. Konsultacijos planavimas																												Rūta Beinoriūtė
Esamosios situacijos analizė																												Greta Kundrotaitė
Konsultacijos metodų apibrėžimas																												Rūta Beinoriūtė
Tikslinių grupių nusistatymas																												Rūta Beinoriūtė
Viešosios konsultacijos eigos suderinimas																												Rūta Beinoriūtė
Viešųjų bibliotekų apklausos klausimyno rengimas																												Rūta Beinoriūtė
Fokus grupių diskusijų medžiagos dalyviams rengimas																												Greta Kundrotaitė
2. Konsultacijos viešinimas																												Greta Kundrotaitė
Konsultacijos skelbimas e. pilietis platformoje																												Rūta Beinoriūtė
Kvietimai vykdyti viešųjų bibliotekų apklausą																												Greta Kundrotaitė
Kvietimai dalyvauti viešojoje konsultacijoje-diskusijoje																												
3. Konsultacijos vykdymas																												Rūta Beinoriūtė
Viešųjų bibliotekų apklausos vykdymas																												Greta Kundrotaitė
Fokus grupės diskusija dėl MIR ugdymo modelio įgyvendinimo																												Rūta Beinoriūtė
Fokus grupės diskusija dėl MIR ugdymo turinio gairių																												Greta Kundrotaitė
Fokus grupės diskusija dėl partnerystės MIR srityje																												
4. Rezultatų analizė ir ataskaitos rengimas																												Rūta Beinoriūtė
Fokus grupių diskusijos rezultatų apžvalgos rengimas																												Greta Kundrotaitė
Viešosios bibliotekos apklausos rezultatų analizė ir ataskaitos rengimas																												Greta Kundrotaitė
Viešosios konsultacijos ataskaitos rengimas																												
5. Rezultatų viešinimas																												Rūta Beinoriūtė
Pranešimas spaudai apie viešosios konsultacijos-diskusijos rezultatus																												Rūta Beinoriūtė
Pranešimas spaudai apie viešųjų bibliotekų apklausos rezultatus																												Greta Kundrotaitė
Informacijos apie apklausos ir diskusijų rezultatus pateikimas dalyviams																												
6. Rezultatų panaudojimas sprendimams																												Greta Kundrotaitė
Išvadų ir pasiūlymų apibendrinimas																												Rūta Beinoriūtė
Galutinio MIR ugdymo modelio viešosiose bibliotekose rengimas																												
Galutinio MIR ugdymo modelio viešosiose bibliotekose pristatymas																												Greta Kundrotaitė

10a. Vertinimo rodiklių forma

Rodiklis	Aprašymas	Siekiamą reikšmę
Procesui vertinti		
Poveikiui vertinti		

18a. Vertinimo klausimynas

Proceso
vertinimas

18a. Vertinimo klausimynas

Poveikio
vertinimas
